

Tillväxt och mångfald
i skånskt företagande

Tillväxt och mångfald i skånskt företagande

SAMMANFATTNING AV RAPPORTEN "FÖRETAGARE I SKÅNE
– KARTLÄGGNING OCH ANALYS AV INRIKES OCH
UTRIKES FÖDDA FÖRETAGARE"

Pieter Bevelander, Per Broomé,
Inge Dahlstedt & Tobias Schölin

Malmö Institute for Studies of Migration,
Diversity and Welfare (MIM)

Utgivare: Region Skåne 2009

Författare: Pieter Bevelander, Per Broomé, Inge Dahlstedt & Tobias Schölin,
Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare (MIM)

"Företagare i Skåne – kartläggning och analys av inrikes och utrikesfödda
företagare" kommer ut i forskningsserien Current Themes in IMER Research,
Malmö högskola, Malmö. www.bit.mah.se/MUEP

Se även Region Skåne, www.skane.se/naringslivsutveckling

Redigering & layout: Astrid Hasselrot

Omslagsfoto: Hiroshi Higuchi, Nordicphotos

Original och grafik: Contextus Mediateknik AB

Tryckeri: Prinfo Grafiskt Center, Malmö 2009

ISBN 978-91-7261-176-4

I rapporten ”Företagare i Skåne – kartläggning och analys av inrikes och utrikes födda företagare” belyses utrikes föddas företagande i sju skånska kommuner – Malmö, Lund, Landskrona, Trelleborg, Helsingborg, Eslöv och Kristianstad – samt övriga Skåne ur ett samhällsekonomiskt utvecklingsperspektiv. Rapporten är framtagen och finansierad av Malmö stad, Lunds kommun, Helsingborgs stad, Kristianstads kommun, Landskrona kommun, Trelleborgs kommun, Eslövs kommun, Tillväxtverket, Region Skåne, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen i Skåne och Kommunförbundet Skåne.

Ett viktigt syfte är att ge underlag för utvecklingsinsatser i Skåne.

Malmö i april 2009

Innehåll

Inledning 6

Närbilder av Skåne som företagarregion 8

Ekonomisk omvandling och företagande i Skåne 14

Teknologi, talang och tolerans – perspektiv på tillväxt 22

Kommunerna ur ett talang-, teknik- och toleransperspektiv 26

Inledning

Det finns ett behov av att förnya och fördjupa kunskapen om utrikes och inrikes födda företagare i Skåne från ett tillväxtperspektiv. Därför har Region Skåne tillsammans med sju skånska kommuner beställt forskningsarbetet *Företagare i Skåne – kartläggning och analys av inrikes och utrikes födda företagare*.

Slutrapporten presenteras här i sammanfattning.

Om utrikes föddas företagande saknas visserligen inte forskning i Sverige. Men forskning som i verklig mening kartlägger detta företagande i relation till den samhällsekonomiska utvecklingen har hittills lyst med sin frånvaro.

Tidigare forskning på området har exempelvis varit inriktad på att stödja gällande integrationspolitik – eller att kritisera den. Fokus har legat på den utrikes födda företagarens ekonomiska och sociala status, eller på hans eller hennes företagande kopplat till diskriminering och arbetsmarknadshinder.

Forskningen har dominerats av individuella och nationella perspektiv. Som underlag för tillväxt och ekonomisk utveckling krävs snarare forskning om lokala och regionala förhållanden. I det material som nu presenteras – med Skåne i

fokus – är underlaget genomgående lokalt och regionalt. Synsätt som tillämpas är att samhällsekonomi utvecklas genom faser som kris och rationalisering, att företag möter kriser och i lyckliga fall löser dem genom att vitalisera företagen. Vitaliserade näringar är sådana som karaktäriseras av produktförnyelse, teknikförbättring och växande marknad. Näringar och företag som inte vitaliseras definieras som åldrande. Företagen kan vara utbudsdrivna eller efterfrågedrivna osv. Utöver detta ekonomiskhistoriska perspektiv tillämpas teori om platsens betydelse för ekonomisk tillväxt – i detta fall de olika kommunerna i Skåne, och Skåne som region.

I traditionell forskning har personer tidigare vanligen klassats som egenföretagare eller företagare i eget AB (fämansaktiebolag) om de haft företagandet som sin största inkomstkälla. En nackdel är att man då inte alltid fångar in de personer som haft störst betydelse för företagets vitalisering. Inte sällan kan det som bekant vara en annan på företaget än ägaren som är utvecklingsinriktad eller drivande.

Den här gången har SCB därför utvidgat begreppet företagare till att också omfatta *kombina-*

törer (anställda som samtidigt är företagare) och operativa *företagsledare* (personer som sköter bolagets/verksamhetens löpande förvaltning).

För Skåne som helhet utökas härmed underlaget med hela 80 procent från 50 000 till 90 000 undersökta företagare.

Sammantaget uppstår på så sätt en tydligare bild av Skåne som tillväxtregion, en bild som på köpet slår hål på många vanliga föreställningar om utrikes och inrikes födda företagare:

Antagandet att en hög andel utrikes födda i en kommun leder till en hög andel utrikes födda företagare visar sig ohållbart: Malmö och Landskrona, kommuner med hög andel utrikes födda invånare, har exempelvis betydligt lägre andel utrikes födda företagare än de flesta andra skånska kommuner med avsevärt mindre andel utrikes födda i befolkningen.

Föreställningen att utrikes födda företagare inte driver på och skapar ekonomisk tillväxt kommer på skam: Tidigare statistiska undersökningar

kunde lätt leda tanken till att utrikes födda i hög grad sysslade med efterfrågedriven mindre tillväxtorienterad verksamhet. Men så fort man går närmare in på företagsidéerna i sig finner man fler utrikes födda bland de verkliga inspiratörerna (se sid 15). I själva verket är företagandelen i vitaliserade näringar 5-10 procent större bland utrikes än inrikes födda företagare i Skåne.

Klart bekräftas också platsens egen betydelse för den vitalisering som eftersträvas lokalt eller regionalt. Platser som i hög grad präglas av ”de tre T:na” – teknologi, talang och tolerans (se sid 26) – visar sig bättre än andra platser på att driva på den ekonomiska tillväxten.

Ingen av de studerade skånska kommunerna når idealet för ”bäst-i-test”, jämförda med den idealbild för ekonomisk tillväxt som formulerats. Det antyder att Skåne inte enbart kan lita på automaten i den ekonomiska tillväxten. Men det visar också, inspirerande nog, att det finns utrymme för att öka tillväxten genom olika utvecklingsinsatser.

Närbilder av Skåne som företagareregion

Det är vanskligt att generalisera om skillnader mellan utrikes och inrikes födda företagare. Skillnaderna är ofta större mellan grupper från olika ursprungsländer än mellan svenskar och utrikes födda.

Diagram 1, sid 9 visar exempelvis andelar inrikes och utrikes födda manliga företagare i befolkningen 25-64 år. Stora skillnader blir synliga mellan grupper av födelseländer. Sverigefödda har högst andel manliga företagare, då nästan 20 procent av inrikes födda män är företagare. Därefter kommer i fallande ordning företagare födda i Europa, Asien, Nordamerika och Norden samt Sydamerika, EU och Afrika.

Andelen kvinnor som driver företag uppgår med viss variation till ungefär hälften av männens andel. Generella skillnader finns för flertalet av de olika frågor som detaljstuderats, såsom inkomst (kvinnor har generellt lägre inkomster än män från sitt företagande) och utbildning (kvinnor har generellt likvärdig utbildningsnivå som män) samt näringsverksamhet (det är avsevärt vanligare att kvinnor än män är företagare inom vård och omsorg). *Diagram 2, sid 10*

De utrikes födda företagarna är en mindre del av företagarna i Skåne, ca 11 000, varav ca 7 000 är män och ca 4 000 kvinnor, i förhållande till de inrikes födda företagarna som är ca 82 000, varav ca 54 000 är män och ca 28 000 kvinnor.

Utrikes födda har också genomgående lägre företagareandel än inrikes födda. Det gäller både utrikes födda män och kvinnor, vid jämförelse med inrikes födda mäns och kvinnors andelar. Avsevärda variationer kan också avläsas mellan utrikes föddas företagareandel beroende på ursprung (ländergrupper) och kön.

Kommunerna emellan finns klara skillnader beträffande utrikes föddas företagareandel. Se t.ex. Landskrona med ca 5% andel för utrikes födda kvinnor och ca 7% för utrikes födda män, jämfört med övriga Skåne med ca 8% andel för utrikes födda kvinnor och ca 14% för utrikes födda män.

Inga större skillnader finns i utrikes födda företagares åldersfördelning kommunerna emellan, eller i förhållande till inrikes födda. Inte heller finns det stora variationer i fördelningen av utrikes föddas invandringsår mellan kommunerna eller mellan kön. *Diagram 3 och 4, sid 12-13*

Andelen egna företagare i Skåne, Män

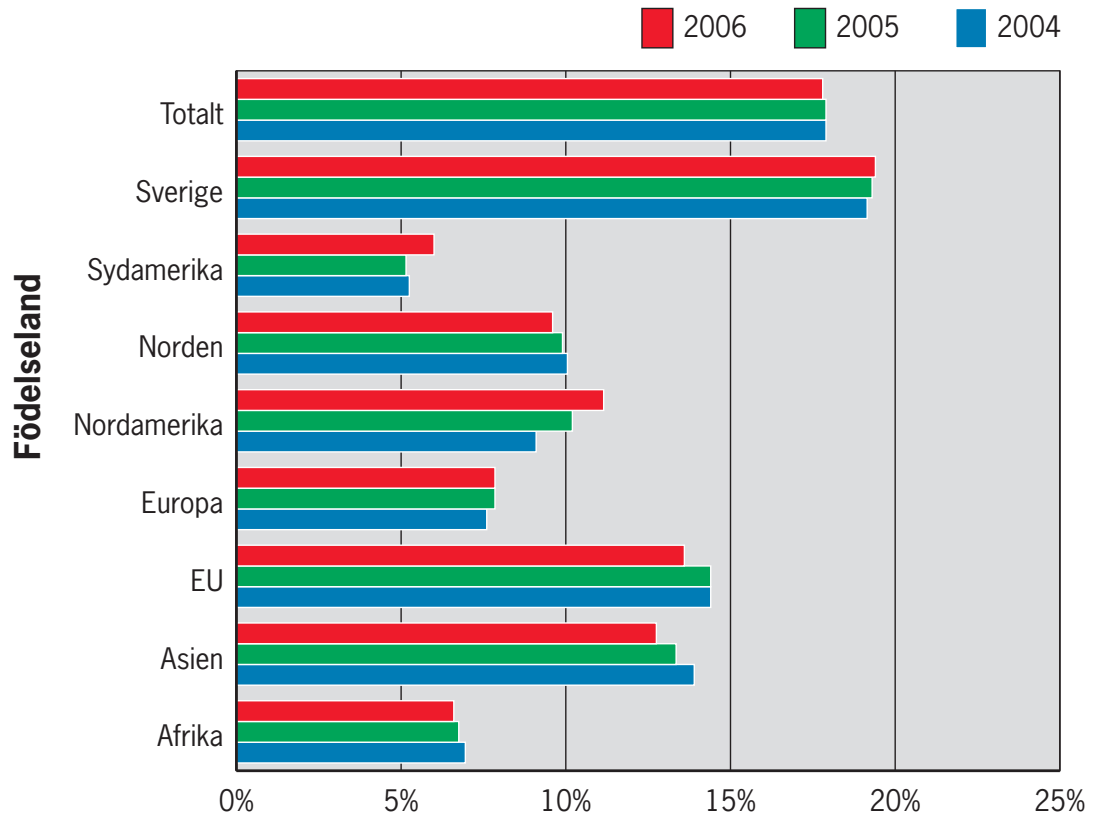

Diagram 1

Andelen egna företagare i Skåne, Kvinnor

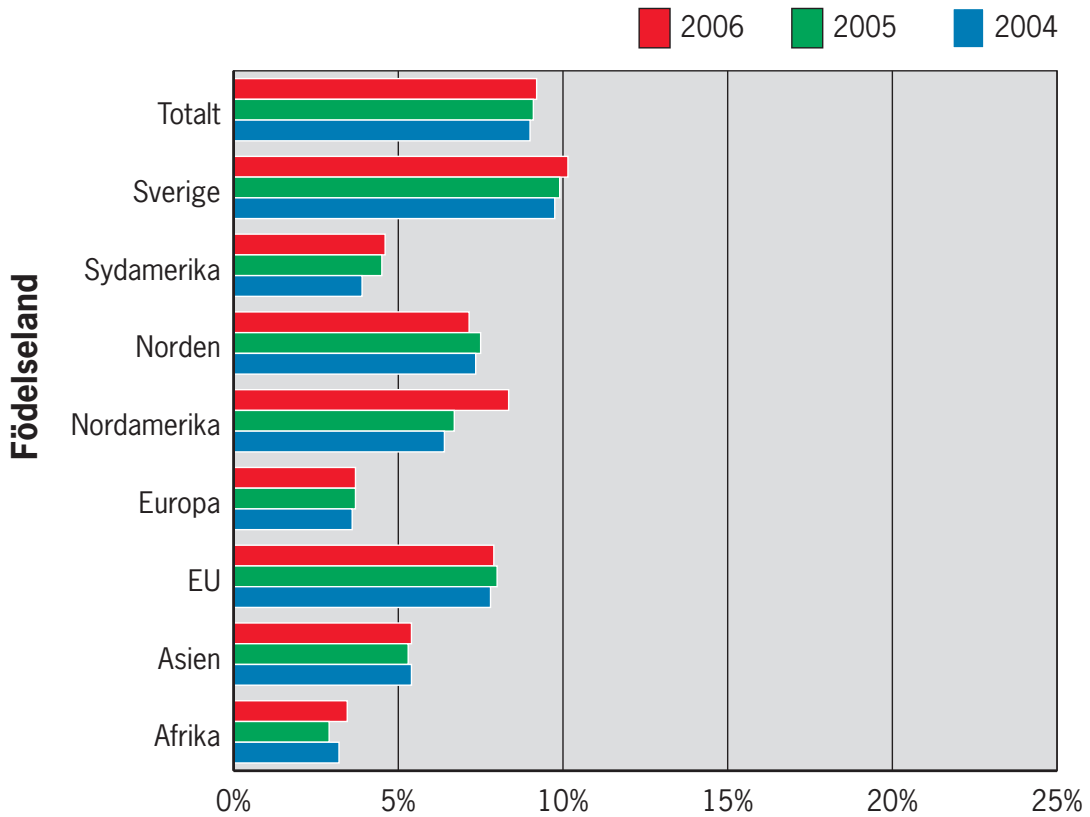

Diagram 2

Utrikes födda kvinnor tjänar sämst på sitt företagande, utrikes födda män tjänar något bättre liksom inrikes födda kvinnor. Bäst tjänar inrikes födda män. Det finns ett visst kommunalt samband mellan inkomst och utbildningsnivå, exempelvis är inkomsten högst i Lund där också utbildningsnivån är högst.

Samband mellan inkomst, utbildning och ursprung finns också. Utrikes födda kvinnor har exempelvis lägre inkomster än inrikes födda kvinnor trots likvärdig utbildningsnivå.

Beträffande näringsgren varierar kartläggningens resultat med avseende på företagarnas ursprung och kön. Utrikes födda företagare är i förhållande till inrikes födda i högre grad sysselsatta i näringsgrenar som Personliga och kulturella tjänster och Handel och kommunikation. De återfinns i mindre grad i Offentlig förvaltning, Finansiell förvaltning, Energi, vatten och bygg, Tillverkning och utvinning samt Jordbruk, skog och fiske.

Variationen i näringsgrenstillhörighet på grund av kön är ännu starkare än den som har med ursprung att göra. Både utrikes och inrikes födda kvinnliga företagare har sin sysselsättning till mellan 30% och 40% i "Vård och omsorg" jämfört med ca 10% för manliga företagare oavsett ursprung.

De studerade åldersgrupperna 25-34, 35-44, 45-54 och 55-64 utgör genomgående ca 20-25% per grupp inrikes- och utrikes födda i alla kommuner och i Skåne totalt. Åldersgrupperna hålls därför inte isär statistiskt.

Andelen egna företagare i kommuner, Män

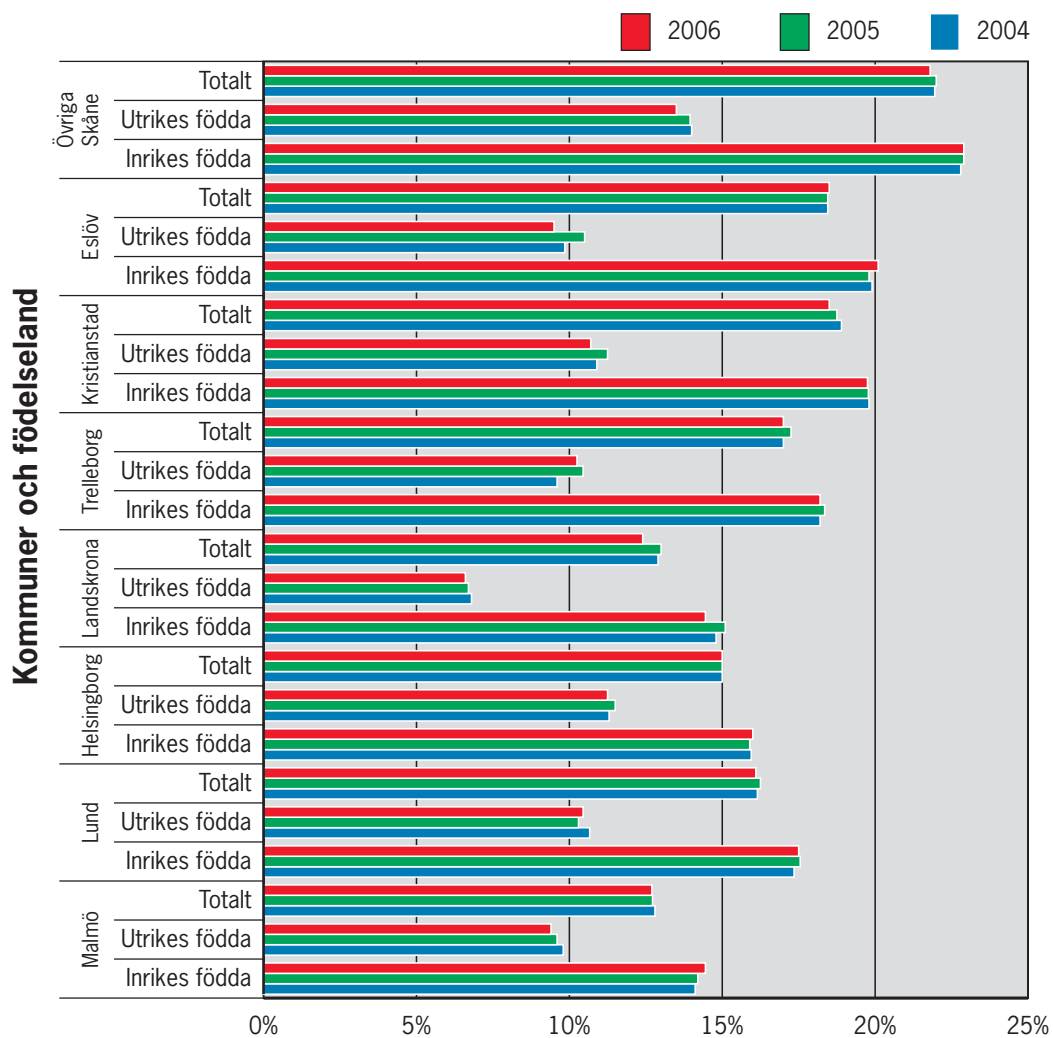

Diagram 3

Andelen egna företagare i kommuner, Kvinnor

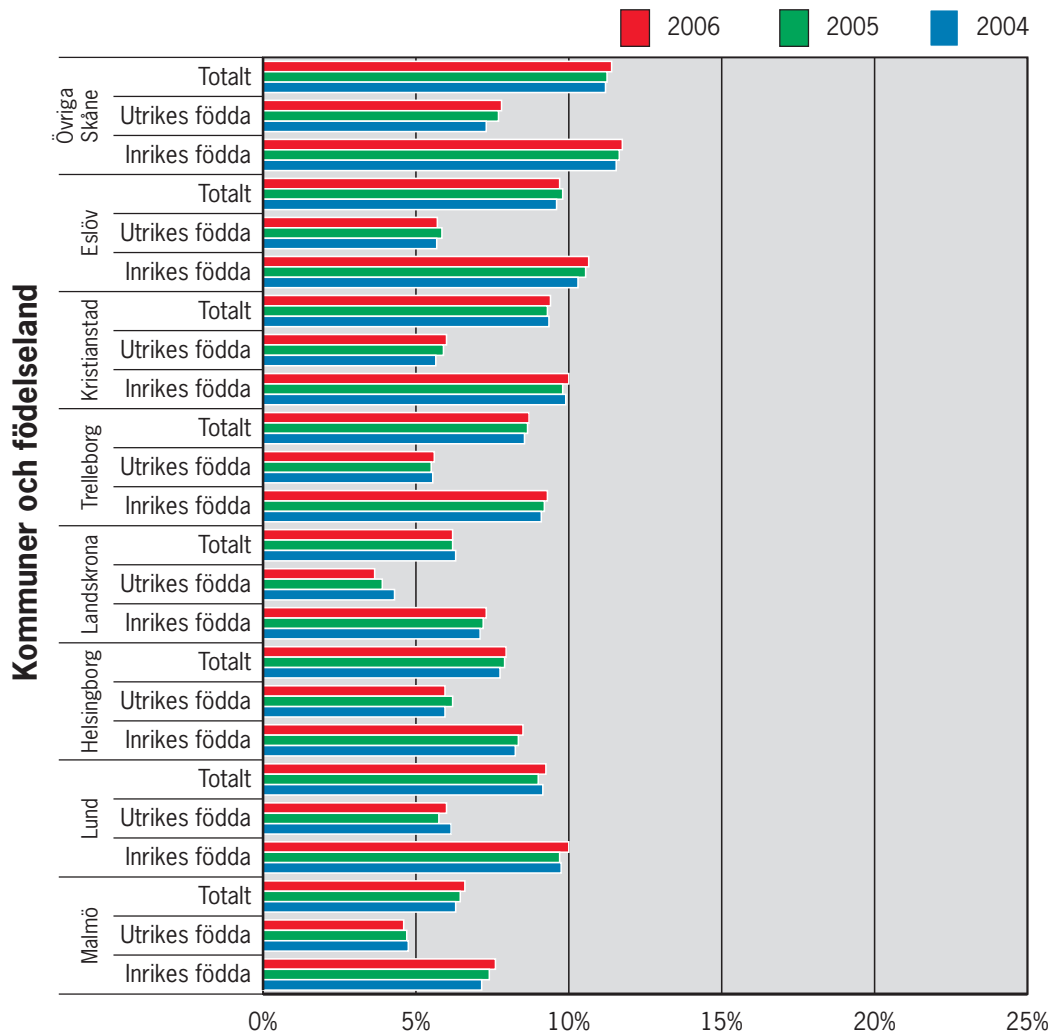

Diagram 4

Ekonomisk omvandling och företagande i Skåne

Den ekonomiska omvandlingen som startade för mer än trettio år sedan har också omvandlat skånsk ekonomi. Motorn i teknologiskiftet har varit utvecklingen av informationsteknologin.

Förnyelseprocessen började med en omvandling av industrin, som följdes av en företagstjänsteutveckling vilken efterhand blev en självständigt drivande kraft i den ekonomiska utvecklingen. Personliga tjänster som vände sig till privatpersoner kom först senare. Dessförinnan krävdes en ökad tillväxt i industriproduktionen – vid sidan av industrirelaterad tjänsteproduktion – vilket senare givit utrymme för högre sysselsättning, högre löner och därmed ökad konsumtion.

Typiskt för denna utveckling är att teknologidrivna och utbudsdrivna näringar expanderar före arbetsintensiva och efterfrågedrivna näringar.

Utvecklingsprocessen startade här först i storstadsregionerna och spreds därefter ut till andra regioner. Detta resulterade i en återvitalisering av industrin i symbios med en ökande företagstjänstesektor – först och kraftigast i Malmö/Lund-området, eftersläpande och mindre kraftig i andra delar av Skåne.

Sammanhängande storstadsregion

Skåne har med tiden vuxit samman till en alltmer sammanhängande storstadsregion. Vitaliseringen från teknologiskiftet har i varierande grad spritt sig till alla delar av Skåne, med Malmö/Lund-området som fortsatt ledande.

Den ekonomiska utvecklingen borde i slutet av omvandlingsprocessen innebära en ökad tillväxt av personliga tjänster, om tillväxtkraften i den vitaliserade sektorn är tillräckligt stark för att rymma högre löner till den växande befolkningen.

Företagandets roll i denna process är central. Vitalisering av ekonomin kräver nya företag och produkter inom både varu- och tjänstesektorn, samt omvandling av gamla företag med ny teknologi. Aktiva företagare krävs för att åstadkomma denna förnyelse, särskilt nya risktagande företagare och förändringsbenägna gamla företagare som ska omvandla företagen.

Vitalisering av klassiska servicetjänster

I kartläggningen framstår som nämnts de utrikes födda företagarna som i hög grad sysselsatta med företag inom Personlig service, samt Handel och kommunikation. Man får lätt den stereotypa bilden av dem som innehavare av restauranger, små livsmedelsbutiker och städbolag. Är detta ”vitaliserad verksamhet”?

Svaret är inte entydigt nej. Föreliggande studie motsäger föreställningen om restaurang-, livsmedels- och städjobben som arbete i åldrande näringar. I själva verket finner vi nya företag med nya produkter i dessa näringsgrenar, inte minst i dem som startats av utrikes födda företagare. Affärsidéerna kan inspireras av initiativtagarnas ursprung och omvandlas i mötet med den svenska marknaden.

Utslagsgivande i diskussionen är vilken definition man ger begreppet vitaliserade tjänster. Lokalvård kan exempelvis vara tjänster som vitaliseras genom att tjänsterna ”outsourcas” antingen från företagen eller från privathemmen (hushållsnära tjänster), vilket bidrar till fler företag inom lokalvård och en ökad marknadskonkurrens. Motsvarande resonemang kan föras för restaurangverksamhet och livsmedelshandel. En förutsättning för att enligt definitionen vara en del av den vitaliserade ekonomin är dock att omvandlingen leder till nya företag, nya produkter och

ökad konkurrens genom teknisk utveckling, produktions- och produktutveckling, organisationsutveckling och marknadsutveckling.

Inspirerande exempel

Exempel på utifrån inspirerad förnyelse av serviceföretag, startade och drivna av utrikes födda företagare, är Mormors bageri i Lund och Tasty House i Helsingborg och Malmö).

Mormors bageri startade i Lund 1995 i en trång lokal på Botulfsplatsen där statsbussarna möts. Många företag, restauranger & livsmedelsbutiker började handla i så stora kvantiteter att det lilla bageriet inte längre räckte till. År 2000 hyrdes en lokal på Gunnesbo industriområde, och 2002 byggdes ett leveransbageri i nya lokaler på Gastelyckans industriområde. I december 2003 öppnades den tredje butiken inne i Lunds centrum på Knut den Stores torg.

Sortimentet har naturligtvis ändrats och ökats genom åren, men de tre storsäljarna finns kvar: de gigantiska ostbullarna, sesambullarna och det platta persiska sesambrödet vid namnet Barbari. Varje butik har en egen bagare som bakar löpande under dagen.

Tasty House-konceptet lanserades 2005 i Helsingborg. Grunderna till konceptet kommer från Libanon där man under årtionden kunnat köpa nötter och sötsaker över disk i olika butiker med hög kvalitet och bra service. Tasty House har förenat olika butikskoncept till ett sortiment av nötter och naturgodis, delikatesser från det egna bageriet och konfektyr parat med choklad och traditionellt lösgodis. Tasty House planerar att öppna ca 15 enheter i Sverige och ca 10 enheter i Danmark. Konceptet är utöver de egna enheterna även utformat som franchising.

Uppmärksam i studien är också det mindre synliga företagandet i den vitaliserade varu- och tjänsteproduktionen som sysselsätter en del av de utrikes födda företagarna: teknisk konsultation, byggnation, data- och systemkonsultverksamhet, vägtransport av gods, organisationskonsultation m.m. Exempel på detta är DeGaVi och Semar Multimedia i Kristianstad.

DeGaVi i Kristianstad är en cykelaffär som erbjuder cyklar profilerade för företag. Företagscyklarna kan vara profilerade för personal eller för kunder. Säljargumenten är miljövänligare stad, ökad folkhälsa, effektivisering av små transporter och korta ärenden och cykeln som en rullande reklampelare.

Semar Multimedia i Kristianstad är sedan starten år 2000 leverantör av reklamprodukter med tre-

dimensionellt tryck och en av EU:s största tillverkare av tredimensionella trycksaker. Företaget säljer regelbundet till Tyskland, Frankrike, Spanien och Estland. Semar Multimedia garanterar högsta kvalitet, precision och datumbaserad leverans.

Till vitaliserade verksamheter bör vi dessutom räkna den outsourcing och privatisering inom den typ av företag som utvecklar nya tjänster och ökar konkurrensen på befintliga marknader. Ett exempel på detta är Telisol i Malmö och Kristianstad.

Telisol i Malmö startades 2005. Anledningen till bolagets bildande var grundarnas bakgrund inom tjänsteproduktion i telekommunikationsindustrin. Telisol affärsidé är att erbjuda marknadens bästa kommunikationsservice gentemot kunderna, oavsett storlek eller geografisk placering.

Invandring skyndar på omvandlingen

Företagarandelen i vitaliserade näringar är 73,4% bland de utrikes födda kvinnorna och 64,3% för de utrikes födda männen, dvs högre än för de inrikes födda.

Man ska observera att vi här diskuterar den privata sektorn. Vi exkluderar alltså den offentliga sektorns "operativa företagsledare" av vilka en stor del är kvinnor, både utrikes och inrikes födda. De utrikes födda företagarna är fortfarande betydligt

färre i antal, men sammantaget har de alltså större andelar i den vitaliserade privata sektorn än de inrikes födda. Bland de utrikes födda företagarna är det kvinnorna som utgör den största andelen i den vitaliserade sektorn.

Utrikes födda startar företag och utvecklar nya produkter som vitaliserar ekonomin, vilket pekar på att invandring skyndar på omvandlingen.

En parallell tolkning är att utrikes födda dras till storstäderna där den vitaliserade delen av ekonomin växer först och snabbast, vilket ger dem större möjligheter till företagande än vad andra i regionen får. I storstadsmiljön finns i regel en större möjlighet att etablera utbudsdrivna företag med ny teknik, men framför allt en större köpkraft för efterfrågedrivna nya företags nya produkter.

Att satsa olika mycket

Ett sätt att avgöra hur kraftfullt man satsar på att vara företagare är att skilja mellan de olika kategorierna av företagare som används i denna studie, dvs företagare, kombinator och operativ företagsledare.

En operativ företagsledare behöver inte vara juridisk person utan är t.ex. anställd VD i ett privat företag med hela sin inkomst från anställningen.

En kombinator kan vara delvis anställd, delvis juridisk person, t.ex. innehavare av en enskild firma med en inkomst som är blandad från anställningen och från företaget, dvs. inte helt satsande på företagande. Företagare arbetar i någon form av juridisk person och får sin inkomst helt genom företaget och kan därmed anses satsa helt på företaget.

Utrikes födda män och kvinnor har en högre andel företagare och en mindre del kombinatorer än inrikes födda, vilket kan tolkas som ett större engagemang i företaget hos de utrikes födda. En annan möjlig tolkning är att de utrikes födda företagarna väljer företagarens framför kombinatorens roll i brist på möjligheter att få anställning.

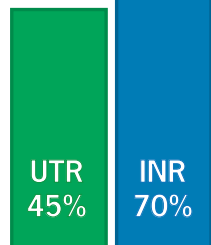
Det är endast en liten andel av företagarna, antingen de är utrikes eller inrikes födda, som är anställda i privata företag som operativa företagsledare. Dessa kan möjligen ses som potentiella självständiga företagare, men intressantare är att det inte finns någon större skillnad mellan utrikes födda och inrikes födda. Man skulle kunna förvänta sig en kraftig skillnad med tanke på diskussionen om etnisk diskriminering i rekrytering av chefer.

MALMÖ

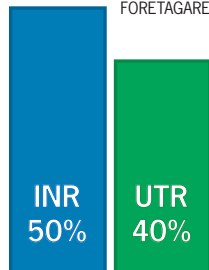
ANDEL
FÖRETAGARE
I BEFOLKNINGEN
25-64 ÅR

ÖVER
160 000 KR
INKOMST
UTRIKES/
INRIKES
FÖDDA
FÖRETAGARE

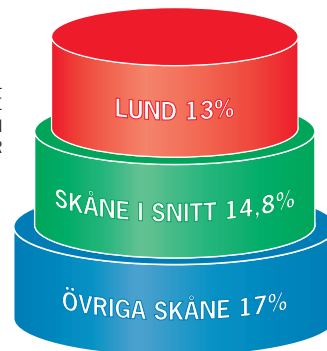

EFTERGYMNASIAL UTBILDNING
UTRIKES/INRIKES FÖDDA
FÖRETAGARE

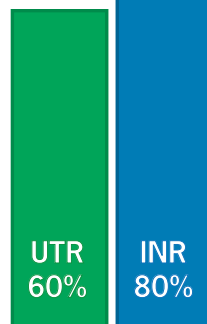

LUND

ANDEL
FÖRETAGARE
I BEFOLKNINGEN
25-64 ÅR

ÖVER
160 000 KR
INKOMST
UTRIKES/
INRIKES
FÖDDA
FÖRETAGARE

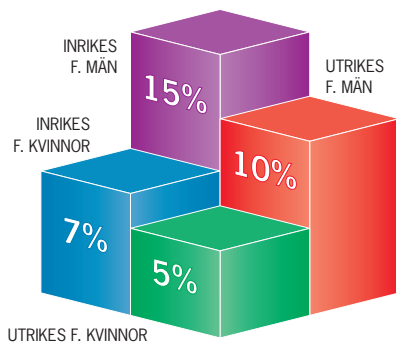

EFTERGYMNASIAL UTBILDNING
UTRIKES/INRIKES FÖDDA
FÖRETAGARE

ANDEL FÖRETAGARE I RESPEKTIVE GRUPP AV BEFOLKNINGEN:

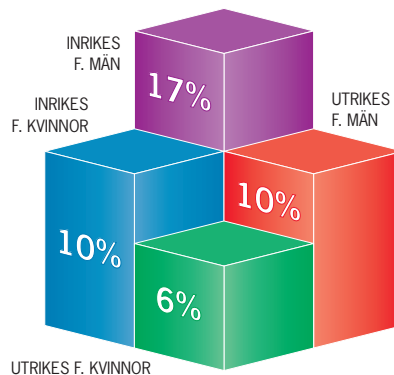
DE TRE VANLIGASTE
NÄRINGSGRÄNARNA
är i storleksordning
för inrikes födda
företagare finansiell
verksamhet, vård och
omsorg samt handel
och kommunikation...
...och för utrikes
födda företagare det
omvända: handel och
kommunikation, vård
och omsorg samt
finansiell verksamhet.

ANDEL FÖRETAGARE I RESPEKTIVE GRUPP AV BEFOLKNINGEN:

DE TRE VANLIGASTE
NÄRINGSGRÄNARNA
för inrikes födda
företagare är i storleks-
ordning finansiell
verksamhet, vård
och omsorg samt
utbildning och
forskning...

...och för utrikes
födda företagare vård
och omsorg, handel
och kommunikation
samt finansiell
verksamhet.

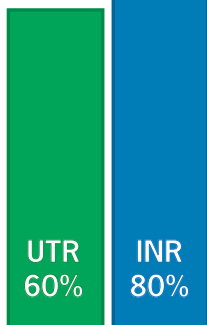

HELSINGBORG

ANDEL
FÖRETAGARE
I BEFOLKNINGEN
25-64 ÅR

ÖVER
160 000 KR
INKOMST
UTRIKES/
INRIKES/
FÖDDA
FÖRETAGARE

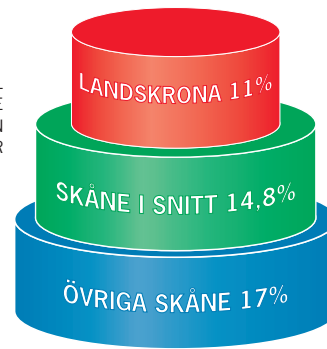

EFTERGYMNASIAL UTBILDNING
UTRIKES/INRIKES FÖDDA
FÖRETAGARE

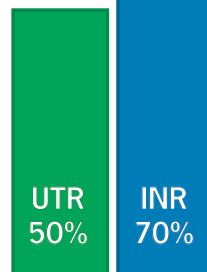

LANDSKRONA

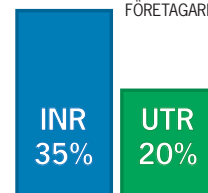
ANDEL
FÖRETAGARE
I BEFOLKNINGEN
25-64 ÅR

ÖVER
160 000 KR
INKOMST
UTRIKES/
INRIKES/
FÖDDA
FÖRETAGARE

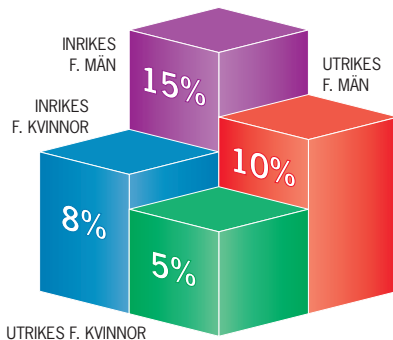

EFTERGYMNASIAL UTBILDNING
UTRIKES/INRIKES FÖDDA
FÖRETAGARE

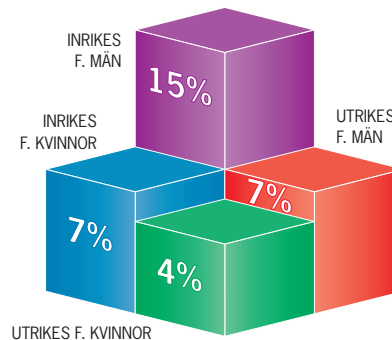
ANDEL FÖRETAGARE I RESPEKTIVE GRUPP AV BEFOLKNINGEN:

DE TRE VANLIGASTE
NÄRINGSRENNARNA
för inrikes födda före-
tagare är i storleks-
ordning handel och
kommunikation, finan-
siell verksamhet samt
vård och omsorg...
...och för utrikes
födda företagare
handel och kommu-
nikation, vård och
omsorg samt kulturella
och personliga tjänster.

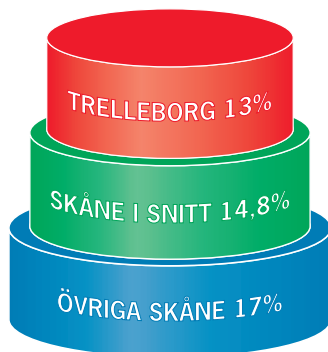
ANDEL FÖRETAGARE I RESPEKTIVE GRUPP AV BEFOLKNINGEN:

DE TRE VANLIGASTE
NÄRINGSRENNARNA
för inrikes födda före-
tagare är i storleks-
ordning handel och
kommunikation, finan-
siell verksamhet samt
vård och omsorg...
...och för utrikes
födda företagare
handel och kommu-
nikation, vård och
omsorg samt finan-
siell verksamhet.

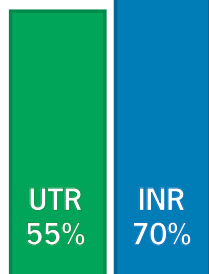

TRELLEBORG

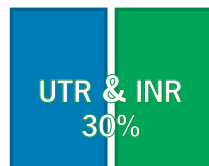
ANDEL
FÖRETAGARE
I BEFOLKNINGEN
25-64 ÅR

ÖVER
160 000 KR
INKOMST
UTRIKES/
INRIKES
FÖDDA
FÖRETAGARE

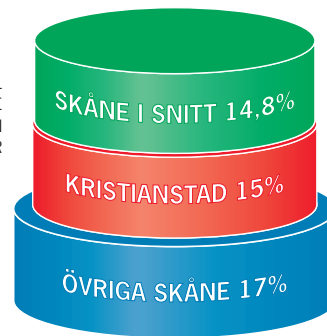

EFTERGYMNASIAL UTBILDNING
UTRIKES/INRIKES FÖDDA
FÖRETAGARE

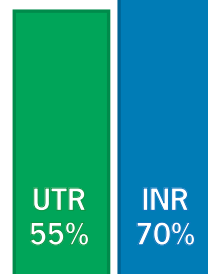

KRISTIANSTAD

ANDEL
FÖRETAGARE
I BEFOLKNINGEN
25-64 ÅR

ÖVER
160 000 KR
INKOMST
UTRIKES/
INRIKES
FÖDDA
FÖRETAGARE

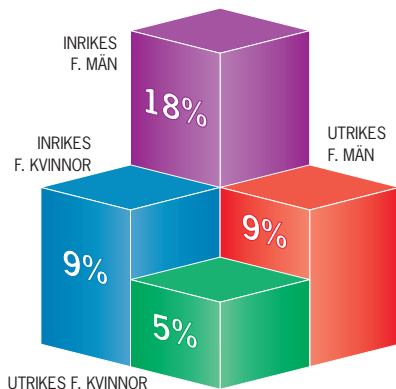

EFTERGYMNASIAL UTBILDNING
UTRIKES/INRIKES FÖDDA
FÖRETAGARE

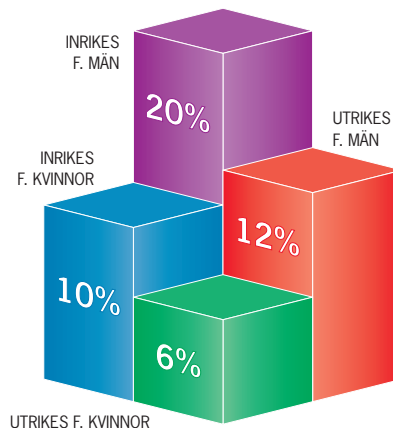
ANDEL FÖRETAGARE I RESPEKTIVE GRUPP AV BEFOLKNINGEN:

DE TRE VANLIGASTE
NÄRINGSGRÄNARNA
för såväl inrikes som
utrikes födda före-
tagare är i storleks-
ordning handel och
kommunikation, vård
och omsorg samt
finansiell verksamhet.

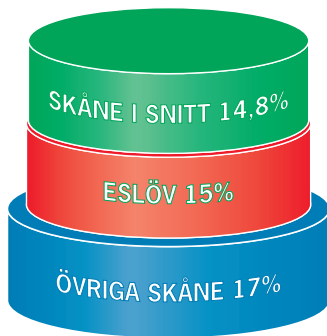
ANDEL FÖRETAGARE I RESPEKTIVE GRUPP AV BEFOLKNINGEN:

DE TRE VANLIGASTE
NÄRINGSGRÄNARNA
för inrikes födda före-
tagare är i storleks-
ordning handel och
kommunikation, vård
och omsorg samt
finansiell verksamhet...
...och för utrikes
födda företagare
handel och kommuni-
kation, kulturella och
personliga tjänster
samt vård och omsorg.

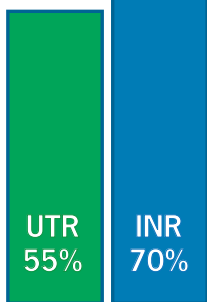

ESLÖV

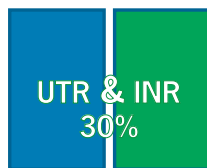
ANDEL
FÖRETAGARE
I BEFOLKNINGEN
25-64 ÅR

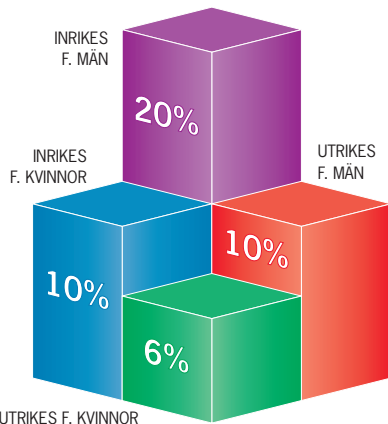
ÖVER
160 000 KR
INKOMST
UTRIKES/
INRIKES
FÖDDA
FÖRETAGARE

EFTERGYMNASIAL UTBILDNING
UTRIKES/INRIKES FÖDDA
FÖRETAGARE

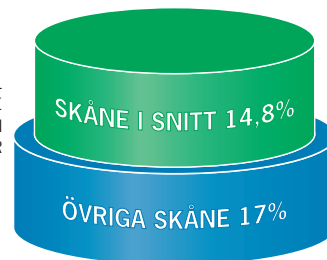
ANDEL FÖRETAGARE I RESPEKTIVE GRUPP AV BEFOLKNINGEN:

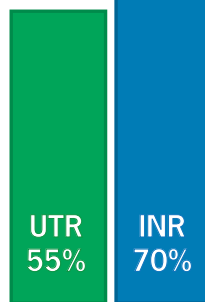
DE TRE VANLIGASTE
NÄRINGSRETNINGARNA
är i storleksordning
de samma för inrikes
och utrikes födda
företagare: handel
och kommunikation,
vård och omsorg
samt finansiell verk-
samhet.

ÖVRIGA SKÅNE

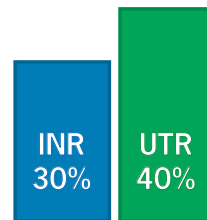
ANDEL
FÖRETAGARE
I BEFOLKNINGEN
25-64 ÅR

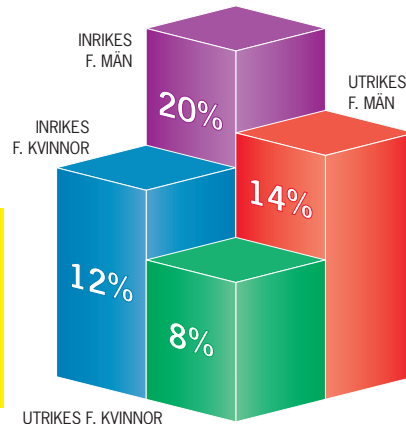
ÖVER
160 000 KR
INKOMST
UTRIKES/
INRIKES
FÖDDA
FÖRETAGARE

EFTERGYMNASIAL UTBILDNING
UTRIKES/INRIKES FÖDDA
FÖRETAGARE

ANDEL FÖRETAGARE I RESPEKTIVE GRUPP AV BEFOLKNINGEN:

DE TRE VANLIGASTE
NÄRINGSRETNINGARNA
för såväl inrikes som
utrikes födda före-
tagare är i storleks-
ordning handel och
kommunikation, vård
och omsorg samt
finansiell verksamhet.

Teknologi, talang och tolerans – perspektiv på tillväxt

Forskningens bilder av utrikes föddas företagande före och kring år 2000

På olika sätt har man i den vetenskapliga och politiska världen försökt förstå och förklara villkoren för utrikes föddas företagande. På 1990-talet var exempelvis olika teorier om ”ethnic embeddedness” populära. ”Embeddedness” (”inbäddadhet”) stod för att särskilda gruppers etniska resurser var avgörande för deras överlevnad – resurser som etnisk tillit och lojalitet, delade värdesystem och etnisk solidaritet.

Senare har intresset ökat för att studera den utrikes födda företagaren i det större nätverk där han eller hon alltid samtidigt ingår. Som alla andra företagare bedriver de utrikes födda sina verksamheter i den kapitalistiska marknadens kontext, under många andra villkor än de inomkulturella (Slavnic 2008).

Forskarna började tala om ”mixed embeddedness”. Poängen var att bejaka betydelsen av invandrarföretagarens etniska sociala nätverk, men att samtidigt förstå hans eller hennes knytning till omgivande ekonomiska, politiska och sociala processer och nätverk (Kloosterman & Rath 2001).

Najib ifrågasatte i flera rapporter (Najib 1994, 1997, 2000) att invandrarnas ekonomiska metoder hade att göra med deras kultur, och påstod att invandrarföretagandet i huvudsak följer liknande mönster som inrikes föddas företagande.

Även i NUTEK:s rapport ”Invandrades företagande. En studie av utlandsfödda företagare i Sverige” (R 2007:22) visas att likheterna mellan inrikes och utrikes födda när det gäller eget företagande är större än skillnaderna.

I NUTEK-rapporten ”Utrikes födda småföretagares villkor och verklighet” (Lange 2005, jfr 2001) framhålls att inrikes födda företagare driver företag med både högre och lägre omsättning än utrikes födda. Rapporten tar inte upp frågan om tillväxt i klassisk mening, men pekar på att om tillväxt mäts med antalet anställda är den svag hos såväl inrikes födda som utrikes födda företagare. Samtidigt visar rapporten att utrikes födda är mer intresserade än inrikes födda företagare av att låta företaget växa.

När tillväxtperspektivet blev nödvändigt

Vi lever nu i globaliseringens och migrationens århundrade. Gränser upplöses och återskapas. Migrationens betydelse, som på intet sätt är ett nytt fenomen, tenderar att öka. Det som i ena stunden kan uppfattas som ett globalt fenomen har i nästa stund konsekvenser för det lokala sammanhanget, för den ekonomiska omvandlingen – och för tillväxten i Skåne.

Efter epoken då invandrare i Sverige lätt fick jobb i industrisektorn, har både de och de inrikes födda hamnat i ett arbetsmarknadsläge som kräver mer av dem själva. Eget företagande och nya affärs- och verksamhetsidéer har blivit nödvändiga för att ersätta arbetsvolymerna i minskande storindustri och stagnerande offentlig verksamhet.

En ny utgångspunkt i tillväxttänkandets tid är att regionerna i många avseenden övertagit nationernas roll avseende ekonomisk tillväxt och social och kulturell utveckling.

Vi är alltså framme vid en fas i den samhälls-ekonomiska utvecklingen där såväl den enskilda aktören som kommunen behöver sättas in i ett regionalt sammanhang för att invandrarföretagens koppling till samhällsekonomisk tillväxt ska bli möjlig att tolka.

I ny forskning med anknytning till regionernas tillväxtkraft tycks de flesta vara inne på samma

spår, nämligen att det är industrins förmåga att anamma teknik och teknologisk förnyelse som är pådrivande. Lokal och regional tillväxt kan också förstås i termer av kreativitet, lärande och innovationssystem.

Omvandlingen som företagandets blodomlopp

Förståelsen av ekonomisk tillväxt behöver sättas in i ett samhällsekonomiskt omvandlingsperspektiv, en regional förändringsprocess. Det är inte längre industrikroppen som utgör tryggheten, utan snarare idéernas blodomlopp.

En av grundtankarna är att det utvecklas återkommande teknologiska regimer (general purpose technologies). En teknologisk regim utgör basen inom ett område och stimulerar innovation.

”med ’general purpose technologies’ avses sådana grundläggande och kraftfulla teknologier som kan sätta sin prägel på en hel ekonomisk epok”

(Lundquist & Olander 2007:17)

Konkreta exempel på teknologiska regimer är dåtidens ångmaskin eller samtidens it-boom. Det som för trettio år sen började som nyfikenhet inom snäva kretsar har sedermera omvandlats till

nya varor och tjänster för den globala marknaden. De regioner som lyckas bäst på området blir också drivande i den ekonomiska utvecklingen. Idéer som ofta fötts inom industrin har spritts till andra näringsgrenar, till företagstjänster som även de med tiden blir drivande för såväl industrin som ekonomin som helhet. Efter hand utvecklas även de individnära tjänsterna, som är efterfrågedrivna. Dessa, menar Lundquist och Olander (2007), får tävla i en hård kamp gentemot varuproduktionen.

Aktörerna inom den vitaliserade industrin arbetar under produktkonkurrens på marknader som växer. Den åldrande industrin framställer fåtalet nya produkter och präglas snarare av ett minskande antal aktörer och även svag utvecklingspotential på produktsidan.

Den omvandling som sker under ett teknologiskifte påverkar tillväxten i olika regioner på olika sätt. Det vanligaste är att förnyelsen och förändringen leder till en allmän ekonomisk tillväxt, men ibland kan förnyelsen leda till utfasning av den åldrande industrin och då till en svagare tillväxt.

Richard Florida och den kreativa ekonomin

Även i den amerikanske geografen Richard Floridas teori om den kreativa och den servande klassen har teknologi en framträdande position, liksom tanken på platsers särart och värden.

*”nyckeln till ekonomisk tillväxt ligger inte endast i förmågan att attrahera den kreativa klassen men i att överföra denna underliggande fördel till kreativ ekonomisk avkastning i form av nya idéer, nya affärer inom högteknologi samt regional tillväxt”
(Florida 2006: 244).*

Den kreativa klassen sägs bestå av människor som skapar ekonomisk tillväxt genom sitt kreativa arbete. En poäng med Floridas klassbegrepp är att den kreativa klassen inte äger traditionella produktionsmedel, den äger snarare talang och idéer.

Exempel på yrken som ingår i den kreativa klassen är företagsledningar, affärs- och finansmän, jurister, läkare, friskvårdskonsulenter, tekniker och försäljningsansvariga.

Till en superkreativ kärna räknas datatekniker och matematiker, arkitekter och civilingenjörer, psykologer, sociologer, lärare, bibliotekarier, konstnärer, designers, underhållare, professionella inom sport och idrott samt anställda inom media.

Den kreativa ekonomin som enligt Florida vuxit fram under de senaste två decennierna är inte bara kopplad till framväxten av en kreativ klass utan har också inneburit att den traditionella industrisektorn och dess servicesektor nått sin kulmen i betydelse för ekonomisk tillväxt.

Mångfalden och de tre T:na

Vad är det som enligt Florida driver ekonomisk tillväxt? Det handlar om att en viss plats, en stad eller en region, ska innehålla så mycket som möjligt av de tre T:na: teknologi, talang och tolerans. Var och en för sig är dessa tillväxtfaktorer viktiga, men det är tillsammans som de blir till en reellt drivande ekonomisk kraft.

Regional tillväxt kan öka genom att kreativa människor dras till de platser som har mångfald av olikheter och tolerans och är ”öppna”. Mångfald ökar kunskapsflödet vilket leder till att koncentrationer av ”kreativt kapital” (en ansamling av tillväxtfaktorer) leder till fler innovationer, utveckling av högteknologiska näringsgrenar, fler arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt.

Florida menar att ”kreativt kapital” är viktigare för regional utveckling än humankapital (t.ex. i form av hög utbildningsnivå) eller förekomsten av högteknologisk industri i sig själv, eftersom bägge dessa ting är formade runt det kreativa kapitalet. Det finns således mycket att vinna ekonomiskt på att vara ett öppet, inkluderande och diversifierat samhälle. För att lyckas behöver regioner innehålla alla tre tillväxtfaktorerna: teknologi, talang och tolerans. Om de misslyckas kommer de att släpa efter i den ekonomiska tillväxten. (Florida 2006:265)

I den kreativa ekonomin kommer enligt Florida platser med lägre socialt kapital att gynnas:

”Platser med starka band och höga nivåer av traditionellt socialt kapital genererar fördelar för insiders och gynnar därför stabilitet, medan platser med lösare nätverk och band är mer öppna för nykomlingar och därför gynnar nya kombinationer av resurser och idéer”

(Florida 2006:273)

Florida menar vidare att

”Städer behöver ett människoklimat till och med mer än de behöver ett näringslivsklimat. Sambällen behöver investera i de slags livsstilsmöjligheter som folk i den kreativa ekonomin verkligen vill ha – utan en sådan strategi kan en stad inte förbli ett växande högteknologiskt center”

(Florida 2006:283)

Städer som kan erbjuda hög tolerans för mångfald och olikheter kommer således att locka kreativa människor genom migration, och möjliggöra dynamiska centra för tillväxt.

Kommunerna ur ett talang-, teknik- och toleransperspektiv

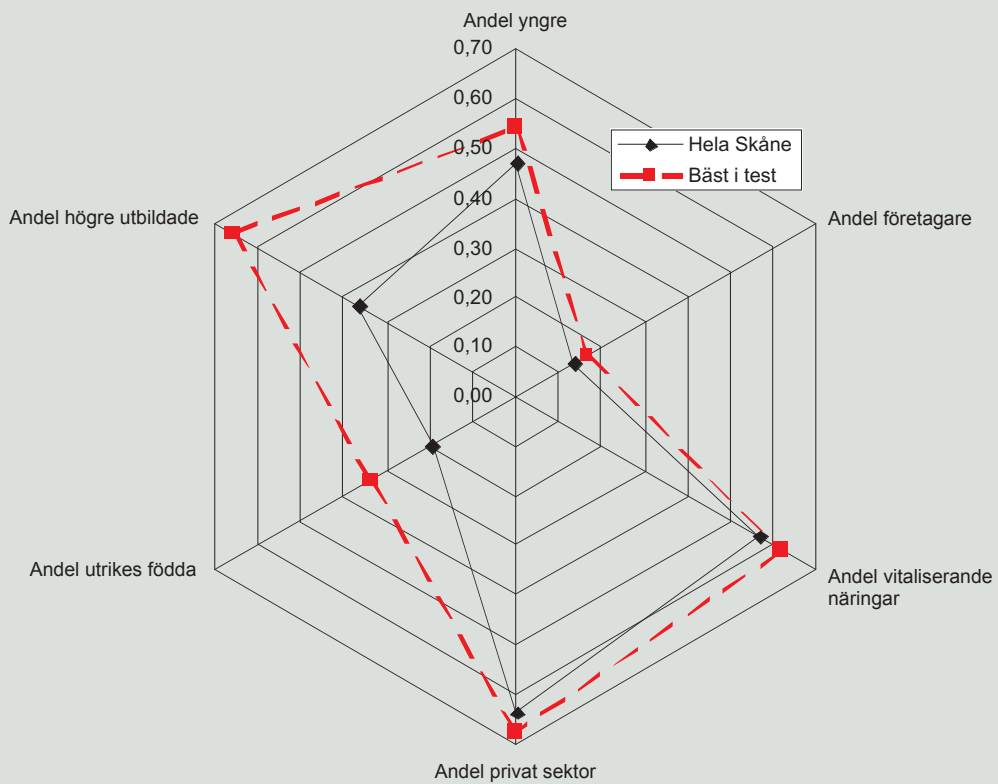
I figurena på sidorna 27-31 redogörs för och jämförs kommunerna i Skåne utifrån talang-, teknik- och toleransperspektivet. Den högst noterade andelen högre utbildning, yngre, företagare, vitaliserade näringar, privat sektor och utrikes födda i de studerade kommunerna i Skåne, övriga Skåne och Skåne som helhet får ”bäst-i-testresultat”, som används som ”ideal” för ekonomisk tillväxt. Idealet markeras med rött i samtliga diagram.

Bilden för hela Skåne visar en region med en majoritet av industrin vitaliserad och med en förhållandevis hög andel privat sektor. Svagheter i förhållande till idealet handlar om att man har låga andelar av utrikes födda, högre utbildade och yngre. Detta tyder utifrån det teoretiska teknik-tolerans-talang-perspektivet på att Skåne inte enbart kan lita till automatisk pådrivande ekonomisk tillväxt.

Teknik-T:et släpar helt sonika något efter ideal-bilden. Tolerans-T:et kan även det utgöra ett hinder för tillväxt då det finns en stor diskrepans mellan idealbild och verklighet, vilket kan ha betydelse för möjligheten att attrahera utrikes födda talanger och företagare. Inom Talang-T:et finns en diskrepans mellan ideal och verklighet, särskilt beträffande andelen med högre utbildning i befolkningen 25-64 år.

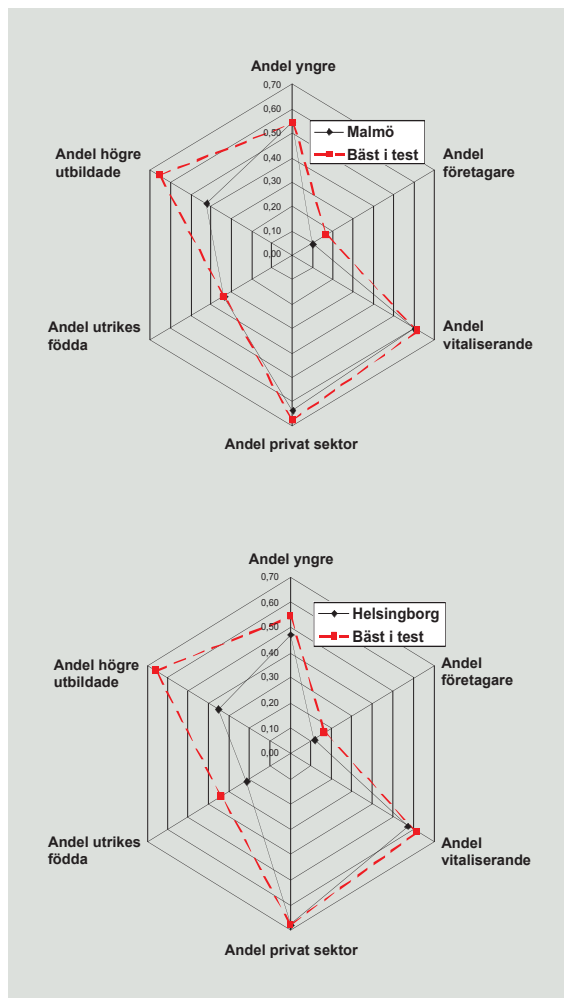
”Ett överraskande resultat i rapporten är att utrikes födda företagare i Skåne har högre företagarandelar än inrikes födda företagare i vitaliserade, speciellt i efterfrågedrivna, verksamheter, av stor betydelse för den ekonomiska tillväxten i regionen, något som gäller för både män och kvinnor. Det framstår därför som en paradox att inkomsterna för utrikes födda företagare är generellt lägre än för inrikes födda eftersom man skulle kunna förvänta sig högre inkomster i vitaliserade verksamheter”

(Ur slutrapportens avslutande diskussion)

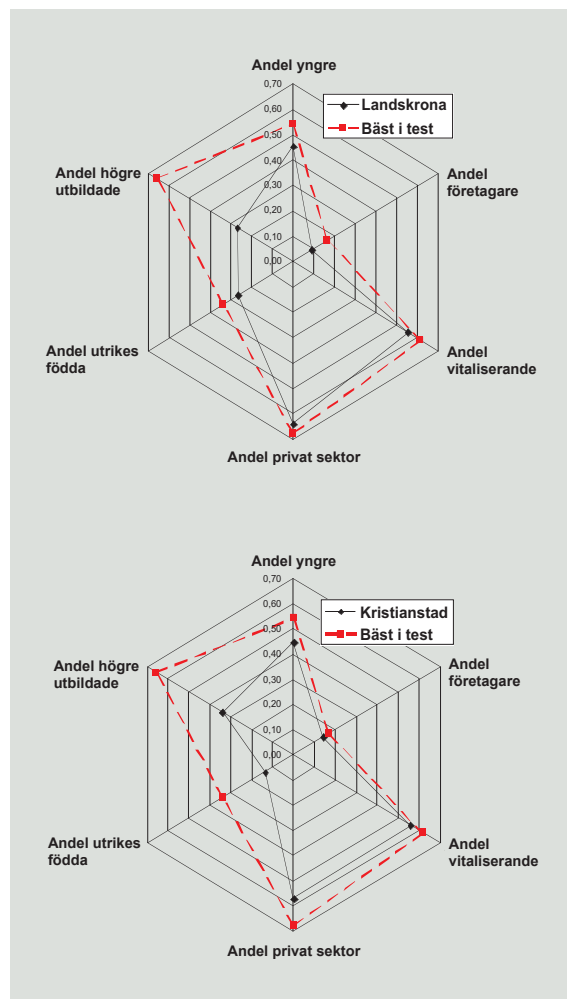
Malmö präglas av en hög andel yngre, i linje med bäst-i-testresultatet, detsamma gäller för andelen vitaliserade näringar och andelen utrikes födda. Däremot ligger Malmö lägre än idealet avseende andelen företagare, andelen högutbildade och andel privat sektor. Förutsättningarna för ekonomisk tillväxt i Malmö kan ses som förhållandevis goda, då Malmö ligger väl i linje med idealbilden avseende vitaliserade näringar, andelen yngre och andelen utrikes födda i befolkningen. Malmö har således samlat på sig förhållandevis höga andelar av samtliga tre T:n, men borde kunna förbättra sin ekonomiska tillväxt genom att påverka de individuella faktorerna för tillväxt – speciellt andelen företagare och andelen med högre utbildning.

Helsingborg är i linje med bäst-i-testresultatet avseende andelen privat sektor, något under idealet beträffande andel vitaliserade näringar, men når endast hälften av bäst-i-testresultatet beträffande andelen högre utbildade. Beträffande andelen yngre, andelen företagare och andelen utrikes födda ligger Helsingborg något under idealet. Helsingborg uppvisar således en hel del tillväxtkraft beträffande andelar av de tre T:na. Att öka strukturfaktorn andel utrikes födda och individfaktorn högre utbildning i Helsingborg borde enligt teorin kunna öka den lokala ekonomiska tillväxten.

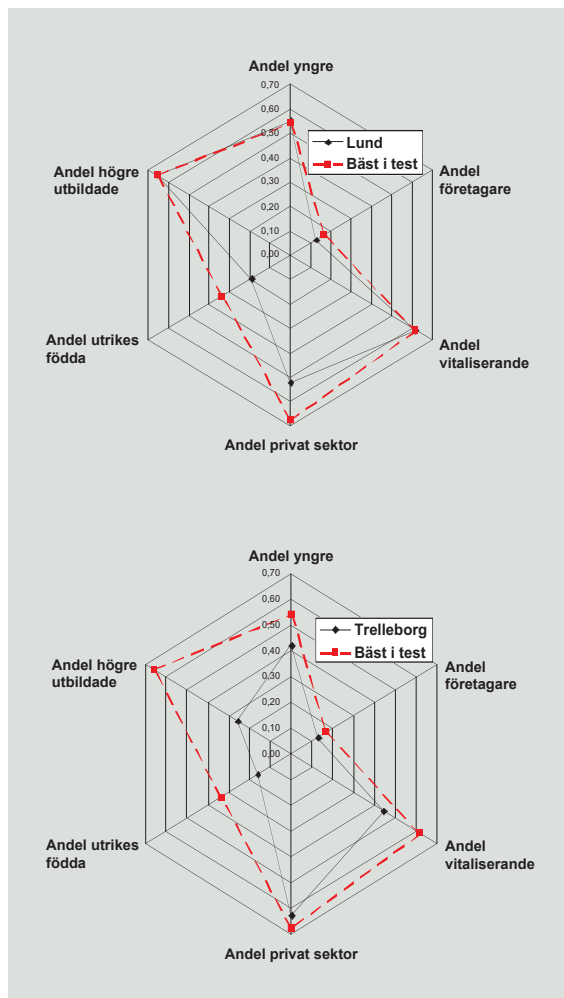
Landskronas andelar av faktorerna för ekonomisk tillväxt ligger alla under bäst-i-testresultatet. En låg andel högutbildade i kombination med en relativt låg andel yngre utgör hinder för tillväxt, liksom att andelen vitaliserade verksamheter ligger något under idealet för tillväxt. Det finns således en del svagheter i förutsättningarna för ekonomisk tillväxt i Landskrona utifrån de tre T:na. Det innebär att Landskrona har möjligheter att öka den ekonomiska tillväxten genom att öka en eller flera av faktorerna för tillväxt. Det kan innebära stimulans till individer, unga och välutbildade att välja att flytta till Landskrona. Det kan också innebära att påverka strukturfaktorerna för tillväxt exempelvis genom att locka till sig eller utveckla vitaliserade verksamheter.

Kristianstad når inte upp till idealet i någon av tillväxtkategorierna, även om man ligger nära bäst-i-testresultatet för andelen företagare. Avvikelsen till idealet är störst i kategorierna andel högre utbildade och andel utrikes födda, vilket utgör potential för ökad tillväxt enligt teorin. Om man utgår från att man ska öka tillväxtfaktorerna där glappet till idealet är störst innebär det att ökad ekonomisk tillväxt uppnås genom ökning av strukturfaktorn andel utrikes födda och individfaktorn andel högre utbildade i Kristianstad.

Lund präglas av att kommunen ligger i linje med bäst-i-testresultaten beträffande tillväxtfaktorerna andelen yngre, andelen högre utbildade och andelen vitaliserade näringar. Lund ligger dock lägre än idealet beträffande faktorerna andelen utrikes födda, andelen företagare samt andelen privat sektor. Lund ligger lägst av samtliga studerade kommuner med avseende på andelen privat sektor. Förutsättningen för ekonomisk tillväxt kan dock bedömas som förhållandevis god, då Lund har samlat på sig bra andelar av de tre T:na.

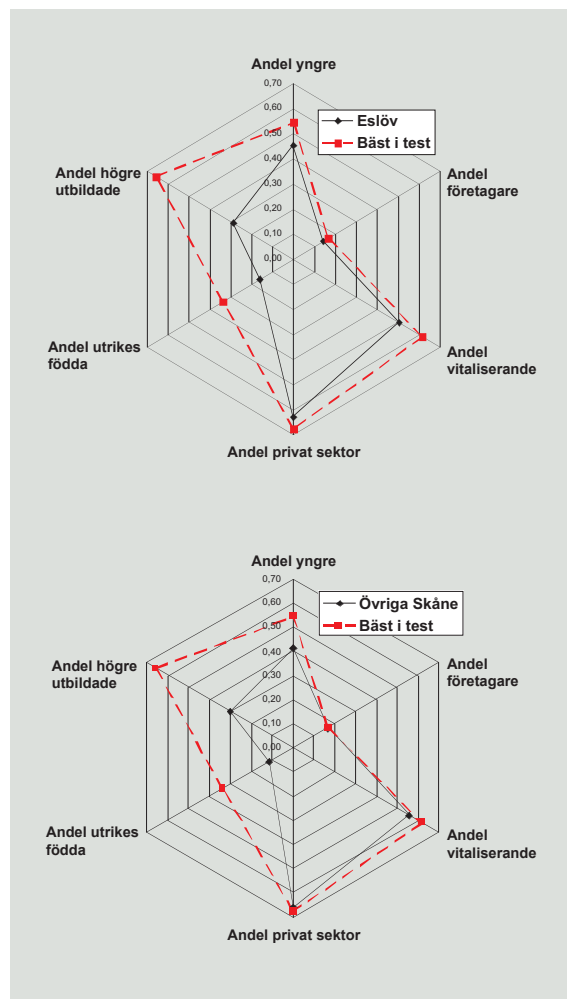
I Trelleborg är tillväxtfaktorerna andelen utrikes födda och andelen högre utbildade låga jämfört med bäst-i-testresultatet, och något bättre när det gäller andelen företagare, andelen privat sektor och andelen yngre, även om man inte når upp till idealet för någon tillväxtfaktor. Trelleborg präglas också av att ligga under idealet beträffande andel vitaliserad ekonomi, vilket innebär att näringarna till större del är av den åldrade typen. Det innebär att Trelleborg har möjligheter att öka den ekonomiska tillväxten genom att öka en eller flera av faktorerna för tillväxt. Om man ska gå efter storleken i glappen till idealen borde i första hand strukturfaktorn andelen vitaliserade verksamheter och individfaktorn andelen högre utbildade öka.

I *Eslövs* kommun är tillväxtfaktorerne andelen högutbildade, utrikes födda och vitaliserade näringar låga i förhållande till bäst-i-testresultatet medan man ligger närmare idealet för andelen företagare, även om man inte når upp till idealet för någon tillväxtfaktor. Detta innebär att samtliga tre T:n är representerade som möjligheter att skapa ekonomisk tillväxt. Om man ska utgå från att den största potentialen för ekonomisk tillväxt finns där glappen är störst, borde ökningar ske av individfaktorn andelen högutbildade och strukturfaktorerna andelen utrikes födda och andelen vitaliserade verksamheter.

De i *övriga Skåne* ingående kommunerna har sämre andelar än bäst-i-testresultaten när det gäller tillväxtfaktorerna högre utbildning, utrikes födda och yngre. Å andra sidan uppvisar övriga Skåne andelar som ligger i linje med eller förhållandevis nära idealet för kategorierna andel privat sektor, företagare och vitaliserade näringar.

Inom ramen för Talang-T:et ligger övriga Skåne väl i linje avseende andelen företagare men sämre när det gäller andel yngre och högre utbildade. Inom Teknik-T:et ligger övriga Skåne i linje med andelen privat sektor och vitaliserade näringar. Tolerans-T:et, dvs andelen utrikes födda, är det som mest markant avviker från idealet.

Övriga skånekommuner varierar sinsemellan, men deras tillväxt totalt borde kunna drivas på genom att attrahera fler yngre, högutbildade och utrikes födda.

Relativt stabilt

Diskrepanser i kommunerna mellan bäst-i-test och verkligheten kan tolkas på olika sätt. De relativt små differenserna för hela Skåne med undantag för utbildningsnivån, på grund av Lunds särprägel, och nivån på andelen utrikes födda, på grund av Malmös särprägel, kan tolkas som att Skåne är en enhetlig region, där skillnaderna är mindre än likheterna. En region med en viss fördelning av produktionen som avspeglar tradition och förutsättningar i olika delar av regionen samt en ekonomisk mognad under den aktuella ekonomiska regimen.

Det skulle kunna innebära att de ekonomiska tillväxtförutsättningarna för Skånes olika delar kommer att förbli relativt stabila framöver.

Brister i näringslivsförutsättningar

En annan möjlig tolkning är att tillväxten byggs lokalt och att diskrepanserna pekar på brister i näringslivsförutsättningarna.

Sådana brister skulle kunna uppstå på grund av svaga förutsättningar för vitalisering av ekonomin i enskilda delar av Skåne, t.ex. på grund av brist på utbildningsmöjligheter, brist på transportförbindelser, vikande befolkningsunderlag, hög motståndskraft hos åldrade näringar m.m.

Denna tolkning ger utrymme för en aktivistisk politik på lokal nivå i Skånes kommuner.

Stora möjligheter nära till hands

Skåne har stora möjligheter nära till hands, som gjorda för att utnyttja. Regionen kan inte enbart lita till automatisk ekonomisk tillväxt, då Teknik-T:et släpar något efter det skisserade idealet. Tolerans-T:et kan utgöra ett hinder för tillväxt då det finns en stor diskrepans mellan ideal och verklighet beträffande andelen utrikes födda. Talang-T:et har också en diskrepans mellan ideal och verklighet, vilket är speciellt tydligt beträffande högre utbildning.

Näringsliv Skåne

Stortorget 9, 6 tr | 211 22 Malmö

Fax: 040-35 92 04 | infonaringsliv@skane.se

www.skane.se/naringsliv

ISBN 978-91-7261-176-4

